

Kokoomuksen eduskuntaryhmän ryhmäpuheenvuoro 6.5.

Puheenvuoron piti kansanedustaja Antti Häkkänen.

Muutokset puhuttaessa mahdollisia.

Kokoomuksen ryhmäpuheenvuoro lähetekeskustelussa valtioneuvoston asetuksista valmiuslain toimivaltuuksien käytön jatkamisesta ke 6.5.2020

Antti Häkkänen

Julkinen puhuttaessa, muutokset puhuttaessa mahdollisia

Arvoisa puhemies,

Kriisin ensimmäisen vaiheen rajoitustoimenpiteistä vallitsi laaja yhteisymmärrys. Maaliskuun alkupuolella presidentti ja oppositiopuolueet ehdottivat ja myöhemmin hallitus aloitti tartuntatautilain ja valmiuslain toimeenpanon. Suomalaiset ovat sääntöjä noudattaneet ja viruksen torjunnassa on onnistuttu.

Nyt on alkamassa kriisin toinen vaihe. Tämä vaihe tulee olemaan vaikeampi kuin ensimmäinen. Edessä on paljon epävarmuutta ja vaikeita tilanteita. On valittavana useita eri polkuja ja jokaisella valinnalla on voimakkaat seuraukset ihmisten arkielämään.

Arvoisa puhemies,

Se maa selviytyy pienimmillä henkisillä, terveydellisillä ja taloudellisilla vahingoilla, joka on nyt parhaiten hereillä. Suomella on Euroopan parhaat edellytykset onnistua. Kaukainen sijainti, korkea osaaminen, keskinäinen luottamus ja monet muut tekijät antavat meille nyt etulyöntiasemaa, joka on käytettävä viisaasti.

Kriisin seuraavassa vaiheessa ratkaisee yhä enemmän toimintatavat ja johtaminen. Kriisin alkuvaiheen virheistä pitää oppia, aivan kuten hallituksen ministerit ovat sanoneet. Kokoomus esittää rakentavassa hengessä muutaman ehdotuksen valtioneuvostolle, jotta kriisin vaikeammassa vaiheessa voitaisi onnistua paremmin.

Ensinnäkin, kokoomuksen mielestä on välttämätöntä, että hallituksella olisi selkeä ja julkinen suunnitelma yhteiskunnan avaamiseksi. Koko yhteiskunta ei voi toimia samaan suuntaan, jos suunnitelma ei ole kaikkien tiedossa. Suunnitelman pitää olla kirjallinen ja kaikkien luettavissa. Turvallinen arkielämän palauttaminen edellyttää esimerkiksi sitä, että testaus, jäljittäminen ja eristäminen ovat täydessä valmiudessa, kun rajoituksia puretaan. Nyt on vaara siihen, että epidemian hallintakeinot myöhästyvät, eikä esimerkiksi suojamaskien käyttöön ole kyetty muodostamaan kantaa vielääkään. Suunnitelmallinen ja järjestelmällinen toimintatapa vähentää yllätyksiä ja epävarmuutta.

Arvoisa puhemies,

Suomen johtaminen ulos kriisistä edellyttää myös kirkkaampaa tilannekuvaa ja tietopohjaa. Tietojen on oltava samat kaikilla toimijoilla. Perustuslakivaliokunta on joutunut antamaan vakavan huomautuksen ministeriöille tietopohjan ja tilannekuvan puutteista kriisin yhteydessä.

Eduskunnan tiedonsaannista on nyt käynnistetty erillinen selvitys. Tämä on erityisen vakava kysymys myös parlamentarismin kannalta. Hallitus toimii eduskunnan luottamuksen varassa. Eduskunta valvoo hallituksen toimintaa ja tiedot ovat olennainen osa tätä valvontaa. Työrauha on toki tärkeä asia, mutta on syytä huomata, että hallituksen on nautittava eduskunnan luottamusta joka päivä, ei vasta kriisin jälkeen.

Jokaisessa asiassa pitää olla selkeä vastuuministeri. Jos kaikki johtavat, kukaan ei johda. Myös ongelmien ennakkoinnin merkitys korostuu kriisin seuraavassa vaiheessa. Se maa menestyy, joka kykenee samaan aikaan hoitamaan akuutteja asioita ja katsomaan horisonttiin. Ministerien on viritettävä hallinnonalansa asentoon, jossa ongelmat tunnistetaan nykyistä paremmin ennakkoon.

Yhtä tärkeää on koko yhteiskunnan johtaminen, ei vain valtionhallinnon. Ratkaisuja löydetään nopeammin, jos kunnat, yritykset, järjestöt ja tavalliset suomalaiset ovat mukana etsimässä ratkaisuja. Myös maailmalla kehitetään uusia ideoita ja tietoa. Ratkaisuja pitää aktiivisesti hakea maailmalta. Hyvä esimerkki on hoiva-alan yrityksessä käyttöön otettu erityinen tapaamispaikka, jossa omaiset ja ikäihminen voivat tavata turvallisesti.

Arvoisa puhemies,

Monet demokraattiset oikeusvaltiot ovat nyt poikkeustilassa. Avoimet yhteiskunnat eivät ole tällaista kokeneet pitkini aikoihin. Normaalit olot poistuvat ja hallitus saa ilmatilan ja rajut toimivaltuudet. Näissä tilanteissa instituutioiden ja oikeusvaltion vahvuus testataan.

Suomessa valtioneuvostolla on johtovastuu kriisissä, mutta eduskunnan perustuslakivaliokunnan rooli korostuu. Perustuslakivaliokunta on antanut useita huomautuksia valtioneuvostolle kriisin aikana.

Esimerkiksi, pidämme kokoomuksessa erittäin tärkeänä, että hallitus toteuttaa perustuslakivaliokunnan edellyttämän tuen ravintolayrityksille. Viivyttely on aiheuttanut merkittävästi lisää vahinkoja.

Perustuslakivaliokunta on kriisin aikana antanut huomautuksen siitä, että päätösten haittavaikutuksia ja laajempia yhteiskunnallisia vaikutuksia ei ole arvioitu. Samoin huomautus on annettu siitä, että pitäisi olla arvioituna vaihtoehdot. Eri mailla on eri linjoja, vaihtoehtoja siis on. Ilman vaihtoehtoja ei voida kunnolla toteuttaa perusoikeuksien punnintaa. Kyse on jättimäisistä linjavalinnoista, vaihtoehdot pitää olla arvioituna ja julkisina.

Näitä poikkeuksellisen kovia toimivaltuuksia pitää myös johtaa poikkeuksellisen tarkasti. Nyt on käsittelyssä kiireettömän hoidon lykkääminen. Hoitoja saa paikallistasolla lykätä, jos se on välttämätöntä epidemian takia. Nyt on käynyt niin, että kiireettömät hoidot on monissa sairaanhoitopiireissä ajettu alas, vaikka koronakriisi ei ole vielä iskenyt alueelle. Moni suomalainen on menettänyt sairautensa kannalta tärkeän hoidon. Tästä aiheutuu sairauksien pahenemista ja hoitovelkaa.